

**STANDARDE DE CALITATE ALE ACTIVITĂȚII AVOCAȚILOR
CARE ACORDĂ ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT PE CAUZELE DE AZIL**

**Consiliul Național pentru Asistență Juridică
Garantată de Stat**

*Aprobat prin Hotărârea Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat
Nr. 30 din 01.11.2023*

**STANDARDE DE CALITATE
ALE ACTIVITĂȚII AVOCAȚILOR CARE ACORDĂ ASISTENȚĂ JURIDICĂ
GARANTATĂ DE STAT PE CAUZELE DE AZIL**

CUPRINS

ACRONIME.....	3
PRELIMINARII.....	4
NOȚIUNI PRINCIPALE.....	5
Capitolul 1. PRINCIPII APLICABILE ÎN ACTIVITATEA DE ACORDARE A ASISTENȚEI JURIDICE GARANTATE DE STAT PE CAUZELE DE AZIL	
1.1. Principii generale aplicabile în cauzele de azil.....	7
1.2. Principii și garanții procedurale aplicabile în cauzele de azil.....	10
Capitolul 2. ASISTENȚA JURIDICĂ A BENEFICIARILOR ÎN CAUZELE DE AZIL	
2.1. Comunicarea avocatului cu beneficiarii.....	14
2.2. Asistența juridică a beneficiarilor în cauzele de azil la etapa administrativă.....	17
2.3. Asistența juridică a beneficiarilor în cauzele de azil la etapa judiciară.....	26
Capitolul 3. ASISTENȚA JURIDICĂ A BENEFICIARILOR ÎN CADRUL ANULĂRII/ÎNCETĂRII UNEI FORME DE PROTECȚIE	
3.1. Recomandări privind acordarea asistenței juridice pe cauzele de încetare și anulare a unei forme de protecție.....	32

ACRONIME

AJGS	Asistență Juridică Garantată de Stat
CNAJGS	Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
IGP	Inspectoratul General al Poliției
UNHCR	Agenția ONU pentru Refugiați

PRELIMINARII

Într-o societate bazată pe respectul față de justiție, misiunea avocatului nu se limitează doar la executarea fidelă a unui mandat în cadrul legii. Avocatul trebuie să vegheze la respectarea Statului de drept și a intereselor persoanelor, ale căror drepturi și libertăți le apără.

Rolul avocatului rezidă în consilierea de încredere a clientului și reprezentarea acestuia, avocatul fiind un profesionist respectat de către terți și un participant indispensabil în procesul de înfăptuire a justiției. Este evident că avocatul nu poate consilia sau reprezenta în mod efectiv clientul dacă nu are o pregătire profesională corespunzătoare. Educația și formarea juridică de calitate sunt absolut esențiale pentru ca avocatul să își reprezinte clienții în mod independent, adecvat, eficient și cu deplină respectare a normelor deontologice. Respectiv, avocatul are obligația de a-și îmbunătăți continuu formarea profesională și de a depune eforturi pentru a menține un nivel înalt al calificării profesionale.

Acest document conține un set de standarde aplicabile activității avocaților care acordă asistență juridică pe cauzele de azil, menite să ofere o ghidare minimă avocaților, pentru a asigura o prestație calitativă în apărarea drepturilor și intereselor solicitanților de azil, refugiaților și solicitanților de protecție internațională, dar și să încurajeze dezvoltarea profesională a avocaților pe domeniul azilului, protecției internaționale și respectării demnității umane, în vederea obținerii rezultatelor calitative în activitatea.

Standardele minime de calitate pentru serviciile de asistență juridică acordate solicitanților de azil, refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară reunesc ansamblul cerințelor care ghidează avocații în activitatea lor profesională. În baza Standardelor de calitate se va realiza evaluarea prestației și calitatea serviciilor acordate de avocați solicitanților de azil, refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară.

Reieșind din spiritul umanitar al instituției azilului, prin prezentele standarde se vor asigura activități de asistență juridică specifice în vederea asigurării calității protecției juridice pe cauzele de azil.

Avocații vor ține cont de prezentele standarde care, de rând cu alte standarde profesionale și norme legale, reglementează activitatea acestora. Totodată, standardele nu sunt exhaustive, iar avocații ar trebui să fie conștienți că de la ei se așteaptă nu numai conformitate, dar și diligență la acordarea asistenței juridice pe cauzele de azil.

NOȚIUNI PRINCIPALE

În sensul prezentelor Standarde, următoarele noțiuni principale semnifică:

Aflux masiv și spontan de persoane strămutate – intrare pe teritoriul Republicii Moldova a unui număr mare de persoane care vin dintr-o țară sau dintr-o zonă geografică specifică și care depășesc capacitatea Direcției azil și integrare a Biroului migrație și azil de soluționare a cererilor individuale privind recunoașterea statutului de refugiat sau acordarea protecției umanitare în condițiile și în termenele prevăzute de lege;

azil - instituție juridică prin a cărei intermediu statul oferă străinului protecție, recunoscându-i statutul de refugiat și acordându-i protecție umanitară, protecție temporară sau azil politic;

beneficiar de protecție internațională - cetățean străin sau apatrid căruia i s-a recunoscut statutul de refugiat sau i s-a acordat protecție umanitară;

cerere de azil - manifestare de voință, exprimată în scris sau oral în fața autorităților competente, din care să rezulte că se solicită o formă de protecție pe teritoriul Republicii Moldova;

custodie publică - măsură de restrângere a libertății de mișcare;

membri de familie - soțul sau, după caz, soția, copiii cu vârstă de până la 18 ani, necăsătoriți, aflați în întreținerea acestora, indiferent de faptul dacă sunt din căsătorie ori din afara căsătoriei, ori adoptați, potrivit legii naționale din țara de origine, precum și părinții soților care locuiesc împreună cu ei;

minor - cetățean străin sau apatrid care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu are capacitate deplină de exercițiu deplină;

minor neînsoțit - cetățean străin sau apatrid cu vârsta sub 18 ani care intră/a intrat sau care a fost lăsat pe teritoriul Republicii Moldova fără a fi însoțit de o persoană adultă care să fie responsabilă de acesta prin lege și atâta timp cât nu este luat efectiv în îngrijire de o astfel de persoană;

procedură de azil - totalitate a actelor și acțiunilor îndeplinite, precum și activităților desfășurate de autoritățile competente, în vederea acordării unei forme de protecție pe teritoriul Republicii Moldova;

protecție internațională - statut de refugiat sau statut conferit prin protecție umanitară;

protecție temporară - protecție cu caracter excepțional menită să asigure, în cazul unui flux masiv și spontan de persoane strămutate care nu se pot întoarce în țara de origine, protecție imediată și temporară unor astfel de persoane, dacă există riscul ca sistemul de azil să nu

**STANDARDE DE CALITATE ALE ACTIVITĂȚII AVOCAȚILOR
CARE ACORDĂ ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT PE CAUZELE DE AZIL**

poată procesa acest flux fără efecte adverse pentru funcționarea sa eficientă, în interesul persoanelor în cauză și al altor persoane care au nevoie de protecție;

protecție umanitară - formă de protecție acordată persoanei străine în privința căreia există un risc real de a fi supusă, în țara de origine, unor din următoarele vătămări grave: existența unei condamnări la pedeapsa cu moartea sau a pericolului execuției; tortura sau tratamentele ori pedepsele inumane sau degradante; existența unui conflict armat intern sau internațional;

solicitant de azil - străinul care a depus o cerere de azil, nesoluționată încă prin decizie irevocabilă;

statut de refugiat - formă de protecție, recunoscută de Republica Moldova, a cetățeanului străin sau apatridului care întrunește condițiile prevăzute în Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, precum și în Protocolul privind statutul refugiaților din 31 ianuarie 1967;

țară de origine - țară a cărei cetățean este străinul sau, dacă acesta deține multiple cetățenii, fiecare țară a cărei cetățean este, iar în cazul apatridului, țara în care acesta își avea domiciliul legal și obișnuit;

Capitolul 1. PRINCIPII APLICABILE ÎN ACTIVITATEA DE ACORDARE A ASISTENȚEI JURIDICE GARANTATE DE STAT PE CAUZELE DE AZIL

1.1. Principii generale aplicabile în cauzele de azil

1.1.1. În procesul de acordare a serviciilor de asistență juridică garantată de stat, avocatul se va conduce de principiile generale aplicabile pe cauzele de azil.

- **Supremația tratatelor privind drepturile și libertățile omului**

1.1.2. Din dispozițiile articolului 4 din Constituție rezultă că acordurile și convențiile internaționale asupra drepturilor omului, încheiate și ratificate în conformitate cu Constituția, primează asupra reglementărilor legislative interne, iar Declarația Universală a Drepturilor Omului, pactele și tratatele privind drepturile și libertățile omului au un statut constituțional în ordinea juridică internă.

1.1.3. Avocatul va ține cont de faptul că, aderând la o convenție internațională ce guvernează drepturile și libertățile omului, Republica Moldova și-a asumat angajamentul să aplice dispozițiile acestei convenții, chiar dacă legislația internă în domeniul dat vine în contradicție cu dispozițiile ei.

1.1.4. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului și legile interne ale Republicii Moldova, avocatul va aduce în atenția organelor de drept obligativitatea de aplicare a reglementărilor internaționale.

1.1.5. Avocatul va lua în considerare că practica jurisdicțională internațională este obligatorie pentru Republica Moldova, ca stat care a aderat la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului are aceeași valoare juridică precum dispozițiile convenționale, ea constituind interpretarea Convenției.

- **Soluțiile durabile**

1.1.6. În conformitate cu acest principiu, acțiunile autorităților nu trebuie să se reducă la simple intenții, ci ar trebui să constea din asistență concretă și durabilă. Respectiv, repatrierea voluntară, integrarea locală și reinstalarea în state terțe sunt soluții care pot fi aplicate ținând cont de fiecare caz în parte.

1.1.7. Principiul soluțiilor durabile nu intră în contradicție cu articolul 9 din Convenția privind statutul refugiaților din 1951, care stabilește dreptul unui stat aflat în război sau în alte circumstanțe grave sau excepționale, de a lua în mod provizoriu, cu privire la o persoană

determinată, măsurile pe care acest stat le apreciază indispensabile securității naționale, până la stabilirea de către statul respectiv că această persoană este efectiv un refugiat și că menținerea sus-menționatei măsuri este necesară, în cazul său, în interesul securității naționale.

- **Cooperarea internațională**

1.1.8. În mod individual, puține state dispun de capacități și soluții în rezolvarea problemei refugiaților. Acest fapt determină cooperarea cu Înalțul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite sau orice altă instituție a Organizației Națiunilor Unite care i-ar succeda cu atribuții și sarcini în protecția drepturilor refugiaților.

1.1.9. În scopul de a permite Înalțului Comisariat pentru Refugiați să prezinte rapoarte organelor competente ale Organizației Națiunilor Unite, statele semnatare ale Convenției privind statutul refugiaților și Protocolului privind statutul refugiaților se angajează să le furnizeze informațiile și datele statistice cerute cu privire la i) statutul refugiaților; ii) aplicarea Convenției și Protocolului; iii) legile, regulamentele și decretele care sunt sau vor intra în vigoare în ce privește refugiații.

- **Nediscriminarea**

1.1.10. Nediscriminarea, împreună cu egalitatea în fața legii și protecția egală a legii fără discriminare, constituie un principiu fundamental și general care se referă la protecția drepturilor omului. Reieșind din universalitatea principiului, solicitanților de azil, refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară trebuie să le fie garantate drepturile prevăzute de legiuitor fără discriminare.

1.1.11. Tratatelor internaționale cu privire la drepturile omului vin cu o aplicabilitate mai largă a principiului nediscriminării comparativ cu prevederile instrumentelor internaționale cu privire la protecția refugiaților, fiind codificat atât la nivel internațional, cât și regional: Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, Convenția cu privire la drepturile copilului, Convenția europeană a drepturilor omului.

1.1.12. Cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite prin lege. Prevederile legislației naționale se aplică solicitanților de azil și beneficiarilor de protecție internațională, fără discriminare, indiferent de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

1.1.13. În procesul de acordare a asistenței juridice pe cauzele de azil, avocatul se va asigura că, în toate acțiune procedurale la care participă, se ține cont de principiul nediscriminării, inclusiv:

- a) la primirea cererii de azil;
- b) la desfășurarea interviului în cadrul procedurii de azil;
- c) în aplicarea principiului unității familiei;
- d) în cadrul procedurii de reunificare a familiei;
- e) în realizarea dreptului de acces la justiție;
- f) în oricare alte situație.

1.1.14. Avocatul va veghea ca exercitarea oricărui drept prevăzut de lege să fie asigurată fără nici o discriminare bazată pe rasă, culoare, sau etnie, naționalitate, sex, orientare sexuală, dizabilitate, vârstă, religie, limbă, opinie politică, statut social, parental, familial, avere sau oricare altă situație.

1.1.15. În cazul depistării unei situații de discriminare avocatul va aduce la cunoștința solicitantului, refugiatului sau beneficiarului de protecție umanitară modalitățile de protecție împotriva discriminării și îl va direcționa către autoritățile competente.

- **Confidențialitatea**

1.1.16. Dreptul internațional al drepturilor omului garantează tuturor dreptul la viață privată și protejează persoanele împotriva implicării arbitrare sau ilegale în ce privește valorificarea acestui drept. Principiile generale care reglementează confidențialitatea și care sunt codificate prin instrumentele internaționale privind drepturile omului, impun obligațiunea față de statele părți că partajarea informației cu o parte externă nu ar trebui să pună în pericol siguranța persoanei sau să ducă la încălcarea drepturilor sale. Aceste principii urmează a fi aplicate în mod echitabil față de refugiați, solicitanți de azil sau alți străini care se află pe teritoriul Republicii Moldova.

1.1.17. Obligația privind respectarea confidențialității datelor și informațiilor referitoare la cererea de azil revine tuturor autorităților și organizațiilor care desfășoară activități în domeniul azilului, terților care sunt implicați în procedura de azil sau care intră accidental în posesia unor astfel de date. Aceasta vizează toți actorii implicați în procedura de azil, inclusiv avocații, traducătorii, reprezentanții instanțelor de judecată etc.

1.1.18. Avocatul va avea în vedere că obligația de a păstra secretul profesional este absolută și nelimitată în timp, cu excepția cazurilor din care rezultă obligația de raportare în conformitate cu legislația în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului (AML). Obiectul secretului profesional îl constituie chestiunile pentru care o persoană a solicitat asistență juridică, esența consultațiilor oferite de avocat, procedeele de

strategie și tactică ale apărării sau reprezentării, datele privind persoana care a solicitat asistență și alte împrejurări care rezultă din activitatea profesională a avocatului.

1.1.19. Avocatul are obligația de păstrare a confidențialității în ceea ce privește viața privată a beneficiarului precum și toate informațiile care i-au devenit cunoscute în timpul acordării asistenței juridice pe cauza de azil. Păstrarea și utilizarea în regim de confidențialitate a datelor beneficiarului va fi asigurată în conformitate cu prevederile Legii privind azilul în Republica Moldova nr.270/2009 și Legii privind protecția datelor cu caracter personal nr.135/2011.

1.1.20. Avocatul va informa beneficiarul despre faptul că are obligația de păstrare a confidențialității în ceea ce privește asistența juridică acordată. Comunicarea acestei obligații va fi realizată de către avocat la prima întâlnire, precum și pe tot parcursul asistenței juridice.

1.1.21. Avocatul va veghea ca autoritățile să nu divulge Informațiile referitoare la faptul că o persoană a solicitat protecție internațională, autorităților din țara de origine a persoanei respective.

1.1.22. Avocatul va veghea ca în situațiile de detenție, autoritățile să nu divulge date despre solicitantii de azil sau beneficiarii de protecție internațională, reprezentanțelor diplomatice ale țării de origine.

1.1.23. Avocatul va ține cont de faptul că solicitările de azil nu se fac publice, deoarece informațiile despre acordarea accesului în teritoriu ori accesului la procedura de azil pot pune în pericol viața solicitanților de azil.

1.1.24. Avocatul va înainta demersuri sau va sesiza autoritățile competente dacă pe parcursul procedurii de azil nu a fost respectată confidențialitatea datelor și a fost pusă în pericol viața și integritatea solicitantului de azil, refugiatului sau beneficiarului de protecție umanitară prin nerespectarea confidențialității.

1.2. Principii și garanții procedurale aplicabile în cauzele de azil

1.2.1. În procesul de acordare a asistenței juridice, avocatul se va conduce de principiile și garanțiile procedurale aplicabile pe cauzele de azil în cadrul procedurilor ordinare și rapide, procedurilor în cazul persoanelor cu necesități speciale, procedurilor de încetare și de anulare a unei forme de protecție, procedurilor de reunificare a familiei.

- **Principiul nereturnării (non-refoulement)**

1.2.2. Principiul nereturnării este un concept care interzice statelor să returneze un solicitant de azil, refugiat sau beneficiar de protecție umanitară pe teritoriul unde viața sau libertatea sa ar fi amenințate pe motiv de rasă, religie naționalitate, apartenență la un grup social sau opinii politice. Principiul nereturnării este consacrat în articolul 33 din Convenția privind statutul refugiaților precum și în articolul 11 din Legea privind azilul nr.270/2008. Principiul nereturnării constituie elementul-cheie al protecției refugiaților și se aplică atât în cazul returnărilor în țara de origine, cât și al returnărilor în țara în care refugiatul s-ar confrunta cu persecuție.

1.2.3. În conformitate cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului, îndepărtarea este absolut interzisă în cazul în care un stat ar expune o persoană la un risc real de a-și pierde viața, în conformitate cu articolul 2, sau de tortură ori pedepse sau tratamente inumane sau degradante, în sensul articolului 3 din Convenție. Acest risc este diferit de riscul de persecuție bazată pe motivele menționate în Convenția de la Geneva din 1951

1.2.4. Avocatul va ține cont de faptul că principiul nereturnării se aplică oricărei acțiuni care are ca rezultat îndepărtarea de pe teritoriu, deportarea, returnarea, extrădarea, respingerea la frontieră sau refuzarea admiterii pe teritoriu a unui solicitant, refugiat sau beneficiar de protecție internațională.

1.2.5. Avocatul va invoca de fiecare dată acest principiu în cazul riscului expunerii returnării forțate unde viața beneficiarului poate fi pusă în pericol.

- **Accesul la procedura de azil**

1.2.6. În conformitate cu instrumentele privind drepturile omului, statele sunt obligate să ofere solicitanților de azil proceduri corecte și eficiente prin intermediul cărora își pot prezenta cererile de azil. Aceste proceduri trebuie să includă un mecanism eficient de contestare a deciziei inițiale în cazul respingerii cererii de azil.

1.2.7. Autoritățile competente au obligația de a asigura accesul la procedura de azil oricărui străin, aflat pe teritoriul Republicii Moldova sau la frontiera de stat, din momentul manifestării de voință, exprimată în scris sau verbal, din care să rezulte că acesta solicită protecția statului Republica Moldova.

1.2.8. Avocatul va avea în vedere faptul că unui străin care a solicitat azil, fie la frontiera de stat, fie pe teritoriul Republicii Moldova, nu i se poate refuza accesul la procedura de azil. Pentru asigurarea acestei garanții, avocatul din raza de activitate a unei din autoritățile

competente va verifica dacă cererea de azil a fost depusă, personal, la una din autoritățile competente, după cum urmează:

- a) Direcția azil și integrare și subdiviziunile structurale și teritoriale ale Inspectoratului General pentru Migrație;
- b) Poliția de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne;
- c) organele de poliție;
- d) instituțiile subordonate Administrație Naționale a Penitenciarelor sau subdiviziunile de detenție provizorie din cadrul organelor de drept.

1.2.9. Nerespectarea proceduri legale de azil poate duce la returnarea forțată a unui solicitant de azil și va constitui o violare gravă a încălcării principiului nereturnării și tratatelor internaționale și regionale, precum și încălcarea dreptului la azil.

1.2.10. Reieșind din mandatul UNHCR, avocatul va putea sesiza Reprezentanța UNHCR în Moldova în cazul nerespectării de către autorități a prevederilor legale privind accesul la procedura de azil.

- **Accesul în teritoriu**

1.2.11. Autoritățile competente sunt obligate să asigure accesul în teritoriul Republicii Moldova al oricărui străin aflat la frontiera de stat, din momentul manifestării de voință, exprimată în scris sau verbal, din care să rezulte că acesta solicită protecția Republicii Moldova.

1.2.12. Avocatul va veghea că acest drept este asigurat fiecărui străin care solicită azil și că Poliția de Frontieră asigură următoarele drepturi procedurale:

- a) preluarea solicitantului de azil de la frontieră de către Inspectoratul General pentru Migrație în termen de 24 de ore;
- b) asigurarea gratuită a solicitantului de azil cu translator (interpret) la primirea cererii de azil de către poliția de frontieră;
- c) asigurarea confidențialității la primirea cererii de azil;
- d) informarea solicitantului de azil despre posibilitatea contactării reprezentanților UNHCR;
- e) informarea solicitantului de azil despre posibilitatea de a fi consiliat și asistat de un reprezentant al organizației neguvernamentale;
- f) dreptul de a nu fi sancționat pentru trecere ilegală sau ședere ilegală în țară;
- g) dreptul de a primi asistență medicală primară și de urgență, în caz de necesitate.

- **Neaplicabilitatea sancțiunilor penale**

1.2.13. Solicitanții de azil nu vor fi sancționați pentru intrare sau ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Tratamentul aplicat acestor persoane se va conforma standardelor internaționale referitoare la drepturile omului și prevederilor articolului 9 alin. (2) din Legea privind azilul nr. 270/2008 și articolului 362 alin. (4) din Codul Penal.

- **Unitatea familiei**

1.2.14. Declarația Universală a Drepturilor Omului, stipulează că „familia este unitatea de grup naturală și fundamentală a societății și are dreptul de a fi protejată de societate și de stat”¹. Principiul unității familiei se aplică membrilor de familie ai beneficiarului: soțul sau, după caz, soția; copii cu vârstă de până la 18 ani, necăsătoriți, aflați în întreținerea acestora, indiferent de faptul dacă sunt din căsătorie ori din afara căsătoriei, ori adoptați, potrivit legii naționale din țara de origine; părinții soților care locuiesc împreună cu ei.

1.2.15. Avocatul va ține cont de faptul că invocarea acestui principiu se face la examinarea cererii de azil. Membrilor de familie ai beneficiarului li se va recunoaște același statut, indiferent de faptul dacă aceștia nu întrunesc condițiile de obținere a protecției internaționale.

- **Protecția minorilor**

1.2.16. Minorul, solicitant de azil sau beneficiar de protecție internațională, de protecție temporară sau de azil politic, însoțit sau neînsoțit, beneficiază din partea normelor internaționale și interne de o atenție sporită.

1.2.17. Deciziile cu privire la minori se emit cu respectarea interesului superior al copilului, luându-se în considerare vârsta și dezvoltarea lui. Acest principiu nu se referă doar la procedura de azil, ci și la obligația statului de a asigura unui minor toate drepturile de care beneficiază copiii cetățeni ai Republicii Moldova.

1.2.18. În procesul acordării asistenței juridice avocatul are obligația să ia în calcul interesul superior al copilului.

1.2.19. Avocatul va ține cont de faptul că în cadrul procedurilor de azil minorul neînsoțit își exercită și apără drepturile sale prin intermediul reprezentantului legal. Reprezentantul legal este desemnat de către autoritatea tutelară la inițiativa șefului Direcției azil și integrare.

¹ Articolul 16 alineatul (3) din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

1.2.20. Avocatul, care reprezintă interesele beneficiarilor minori neînsoțiți, va verifica dacă drepturile și garanțiile procedurii de azil sunt respectate atât la etapa administrativă, cât și la cea judiciară.

1.2.21. Avocatul va sesiza instituții, organizații naționale și internaționale în cazul încălcării drepturilor beneficiarilor, în special în cazul neasigurării principiilor și garanțiilor universale pe cauzele de azil:

- a) principiului nereturnării;
- b) accesului în teritoriu;
- c) accesului la procedura de azil;
- d) principiului unității familiei;
- e) principiului nediscriminării;
- f) interdicției detenției arbitrare a solicitanților de azil.

Capitolul 2. ASISTENȚA JURIDICĂ A BENEFICIARILOR ÎN CAUZELE DE AZIL

2.1. Comunicarea avocatului cu beneficiarul

2.1.1. Avocatul va promova măsuri eficiente de comunicare cu beneficiarul, orientate spre conlucrare, transparență și respect reciproc.

2.1.2. Comunicarea cu beneficiarii pe cauzele de azil (solicitanți de azil, refugiați, beneficiari de protecție umanitară), oricare ar fi scopul acesteia, dar mai ales în chestiuni de ordin legal, necesită eforturi sporite. Aceasta reiese din specificul cauzelor de azil, precum și din diversitatea națională, culturală și lingvistică, traumele suportate în țara de origine, frica și incertitudinea în care se află pe teritoriul Republicii Moldova.

2.1.3. Avocatul va ține cont de faptul că fiecare caz de azil este unic, chiar dacă motivele invocate de diferiți beneficiari pot fi asemănătoare sau beneficiarii au aceeași țară de origine.

2.1.4. În majoritatea cazurilor beneficiarii sunt vorbitori de alte limbi, au cunoștințe limitate privind limba țării gazde. De aceea, este de dorit ca avocatul care reprezintă beneficiarii pe cauzele de azil, să cunoască una din limbile de circulație internațională.

2.1.5. Autoritățile sunt obligate să asigure solicitanților de azil, beneficiarilor de protecție umanitară și refugiaților interpreți (translatori) la orice etapa a procedurii de azil, inclusiv în comunicare cu avocatul. În cazul în care nu cunoaște una din limbile de circulație internațională, avocatul va apela la serviciile unui interpret sau translator.

2.1.6. În procesul de acordare a asistenței juridice, care implică comunicarea permanentă cu beneficiarul, avocatul va ține cont de faptul că, de cele mai dese ori, acesta este victimă a persecuției sau a vătămării grave în țara lui de origine, are traume psihologice sau și-a pierdut membrii de familie. Respectiv, abordarea în raport cu fiecare beneficiar trebuie să fie individuală, bazată pe empatie respect și înțelegere.

2.1.7. Avocatul va adapta comunicarea cu beneficiarul pentru ca acesta din urmă să înțeleagă toate cele relatate cu privire la cauza sa. Avocatul va ține cont de faptul că beneficiarul ar putea să nu aibă studii/cunoștințe în domeniul juridic, să nu înțeleagă terminologia juridică, procedura și cerințele legale privind analiza /evaluarea cererilor de azil.

2.1.8. Avocatul va lua în considerare faptul că beneficiarul vine din altă societate și nu va aprecia declarațiile acestuia prin prisma educației, culturii și tradițiilor societății noastre.

2.1.9. Avocatul va evita să folosească în exces terminologia juridică, articole, extrase/texte din legi, deoarece consultația oferită într-o asemenea manieră ar putea deruta beneficiarul.

2.1.10. Avocatul, în mod obligatoriu, va avea o întrevvedere cât mai repede posibil cu beneficiarul pe care s-a angajat să îl reprezinte. Cu cât se va interveni mai devreme pe cauza de azil, cu atât mai sigur va fi asigurată respectarea drepturilor și garanțiilor procesuale ale beneficiarului.

2.1.11. În procesul de pregătire a întâlnirii cu beneficiarul, avocatul va întreprinde toate măsurile necesare pentru a crea condiții optime în vederea comunicării constructive, bazate pe încredere, în special:

- a) se va convinge că discuția se desfășoară într-un mediu sigur și protectiv, cu respectarea condițiilor de confidențialitate;
- b) va explica cine este el și care sunt obligațiile sale în raport cu beneficiarul;
- c) va identifica, în limita posibilităților, cerințele speciale ale beneficiarului (victimă a traficului de ființe umane; victimă a torturii sau a violenței; persoană cu deficiențe mintale;
- d) va depune tot efortul pentru a se asigura că beneficiarul înțelege cele explicate și va verifica acest lucru pe parcursul discuțiilor.

2.1.12. Avocatul va vorbi calm și rar, urmărind reacția beneficiarului la cuvintele (explicațiile) sale, își va ajusta vocabularul, maniera de relatare la particularitățile de vârstă (persoană în etate, adolescent etc) și starea emoțională a beneficiarului, precum și la faptul dacă acesta înțelege toată informația tradusă de către interpret.

2.1.13. În situația în care beneficiarul este asistat de interpret/translator, avocatul se va încredința că beneficiarul și interpretul se înțeleg.

2.1.14. În procesul de comunicare și consultare a beneficiarului, avocatul va ține cont de următoarele etape:

- a) stabilirea relației de încredere cu beneficiarul, pentru ca acesta să aibă încredere în avocat și să îi poată relata temerea pentru care îi este frică să se întoarcă în țara de origine;
- b) explicarea circumstanțelor legale care sunt examinate la cererea de azil;
- c) identificarea motivelor solicitării azilului, în baza relatării istoriei beneficiarului, pentru a putea stabili elementele de fapt ale cererii de azil (elementele care au legătură cu definiția refugiatului și protecției umanitare);
- d) informarea beneficiarului într-un limbaj accesibil despre elementele din motivele invocate pentru cererea de azil, care pot fi încadrate în cerințele legale în vederea obținerii unei forme de protecție;
- e) dezvoltarea strategiei pe cauză, împreună cu beneficiarul, și asigurarea reperelor clare de intervenție, înțelese de beneficiar.

2.1.15. Avocatul va explica toate etapele procedurii, la care se află beneficiarul, etapele pe care urmează să le parcurgă, precum și efectele juridice legate de șederea pe teritoriul Republicii Moldova.

2.1.16. În procesul de consultanță, avocatul va clarifica dacă informația prezentată de beneficiar corespunde realității, este veridică și nu are la bază presupuneri sau interpretări subiective ale beneficiarului. În acest scop, avocatul va consulta informația din țara de origine a beneficiarului (de exemplu, rapoarte privind situația drepturilor omului din țara de origine, rapoarte privind situații similare în care se află beneficiarul: situația anumitor grupuri etnice, minorități religioase, înregistrarea cazurilor de detenție și arestări ilegale în țara de origine etc.).

2.1.17. La finalul discuției, avocatul va recapitula informația expusă beneficiarului și va verifica dacă acesta a înțeles conținutul consultației acordate.

2.1.18. În cazul în care beneficiarul insistă ca avocatul să întreprindă acțiuni care depășesc obiectul cauzei pentru care a fost desemnat sau care contravin legii, avocatul va explica beneficiarului că poate întreprinde acțiuni în limita împuternicirilor deținute și că refuzul său nu poate fi interpretat ca eschivare de la îndeplinirea obligațiilor sau distanțarea de beneficiar și problema lui.

2.1.19. Avocatul se va abține de a consulta sau de a acționa în numele unui beneficiar, dacă acesta urmărește scopuri ilicite sau imorale. În acest caz avocatul îi va explica beneficiarului consecințele încălcării legii, se va abține de la consiliere, va înștiința despre acest fapt Oficiul

Teritorial al CNAJGS și va recomanda beneficiarului să se abțină de la acțiunile ce sunt în contradicție cu legea.

2.1.20. Avocatul va asigura confidențialitatea datelor obținute în procesul de asistare a beneficiarului și nu va transmite, fără acordul acestuia, unor terți documentele legate de exercitarea mandatului. Avocatul va ține cont de faptul că obligația de a păstra secretul profesional nu este limitată în timp.

2.2. Asistența juridică a beneficiarilor în cauzele de azil în procedură administrativă

2.2.1. Reieșind din complexitatea procedurilor de azil și a cadrului legal internațional, regional și național este important ca asistența juridică calificată acordată pe cauze de azil să fie acordată din primele etape ale depunerii cererilor de azil sau inițierii procedurilor de anulare sau încetare a protecției internaționale. Avocatul va avea în vedere că, de regulă, beneficiarii nu cunosc legislația relevantă în țara în care se examinează cererile, nu vorbesc limba țării gazde și nu sunt conștienți de complexitatea procedurii și de aspectele privind probele și sarcina probei în cadrul procedurilor de azil.

2.2.2. Lipsa unei asistențe juridice calificate poate avea consecințe nefaste, în special: solicitantii de azil sau beneficiarii de protecție internațională ar putea omite elemente principale din cererile de azil, fapt ce nu va permite o evaluare adecvată a riscului întoarcerii în țara de origine. În acest context, asistența juridică calificată are un rol important în protecția drepturilor și asigurarea garanțiilor unei proceduri echitabile și eficiente pentru solicitantii de azil și beneficiarii de protecție internațională.

2.2.3. În asigurarea garanțiilor procedurale, avocatul se va conduce de actele și tratatele internaționale care vizează nemijlocit solicitantii de azil, refugiații și beneficiarii de protecție umanitară.

2.2.4. În apărarea drepturilor solicitanților de azil, refugiaților și beneficiarilor de protecție internațională, avocatul poate invoca instrumentele internaționale și regionale, îndeosebi în următoarele situații: în cazul restricțiilor de mișcare; în cazul riscului de a fi supuși la tortură, pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante; în cazurile/pentru a preveni cazurile de discriminare în baza criteriilor protejate (rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar); pentru a asigura dreptul la egalitate în fața legii și unitatea familiei și în alte cazuri relevante.

2.2.5. În procesul de acordare a asistenței juridice beneficiarilor în cauzele de azil în procedura administrativă, avocatul va aplica legislația națională în domeniul azilului și se va conduce, în special, de prevederile Legii privind azilul nr.270/2008.

2.2.6. Avocatul va reacționa prompt la orice încălcare a drepturilor omului și a drepturilor procesuale ale beneficiarului de către autoritățile competente pentru primirea și examinarea cererilor de azil.

2.2.7. Avocatul se va încredința că beneficiarul înțelege clar fiecare etapă a procedurii de azil, atât la depunerea cererii de azil, garanțiile pe parcursul interviului cât și cerințele legale de examinarea cererii de azil.

- **Cererea de azil**

2.2.8. Pentru ca o cerere de azil să producă efecte juridice, avocatul va verifica dacă sunt îndeplinite anumite cerințe legale:

- a) trebuie să existe manifestarea de voință din partea străinului (scrisă sau verbală);
- b) străinul trebuie să se afle fizic pe teritoriul Moldovei;
- c) cererea trebuie să fie depusă personal (nu se admit cereri colective și cereri depuse prin intermediul avocatului);
- d) cererea trebuie să fie depusă la autoritățile competente menționate la articolul 52 din Legea privind azilul nr. 270/2008 (Direcția azil și integrare și subdiviziunile structurale și teritoriale ale Biroului migrație și azil; poliția de frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne; instituțiile subordonate administrației Naționale a Penitenciarelor sau subdiviziunile de detenție provizorie din cadrul organelor de drept).

2.2.9. Avocatul va ține cont de faptul că, în cazurile când cererea de azil este depusă la autoritățile specificate în articolul 54 din Legea privind azilul nr. 270/2008, acestea sunt obligate, în condiții de confidențialitate, să încheie un proces verbal și să expedieze cererea de azil către Direcția azil și integrare.

- **Înregistrarea cererii de azil**

2.2.10. În cazul în care avocatul asistă solicitantul de azil la depunerea cererii de azil, acesta se va sigura că beneficiarul înțelege întrebările incluse în chestionar și furnizează răspunsuri cât mai complete și detaliate. Această etapă a procedurii este una relevantă, deoarece, în baza informațiilor cuprinse în chestionar, consilierul de decizie responsabil de examinarea cererii de azil va colecta toate informațiile/materialele necesare pentru examinarea eficientă a acesteia.

2.2.11. Indiferent de locul depunerii cererii de azil, avocatul care intervine în apărarea beneficiarilor va verifica dacă autoritățile au asigurat garanțiile procedurale, după cum urmează:

- a) dacă cererea de azil a fost înregistrată;

- b) dacă beneficiarul s-a bucurat de asistență juridică în orice etapă a procedurii de azil;
- c) dacă beneficiarul a fost asigurat gratuit cu interpret (traducător) în orice etapă a procedurii de azil;
- d) dacă a fost respectată confidențialitatea, în special cu referire la țara de origine a beneficiarului;
- e) dacă beneficiarul a fost informat în scris, într-o limbă pe care o înțelege sau pe care se presupune în mod rezonabil că o înțelege, în momentul depunerii cererii, despre drepturile și obligațiile pe care le are pe parcursul procedurii de azil;
- f) dacă au fost protejate datele personale ale beneficiarului și orice alte detalii în legătură cu cererea sa;
- g) dacă beneficiarul a fost informat despre posibilitatea contactării reprezentanților UNHCR;
- h) dacă beneficiarul a fost informate despre posibilitatea de a fi consiliat și asistat de un reprezentant al organizației neguvernamentale în orice etapă a procedurii de azil;
- i) dacă beneficiarul nu a fost sancționat pentru trecere ilegală sau ședere ilegală în țară;
- j) dacă beneficiarul a avut posibilitatea reală de a contesta orice act administrativ emis de către autoritățile implicate în primirea cererilor sale de azil;
- k) dacă beneficiarul a primit asistență medicală primară și de urgență, în caz de necesitate.

- **Custodia publică a beneficiarilor**

2.2.12. Orice măsură de luare în custodie publică sau privare de libertate trebuie să fie în conformitate cu și autorizată de legislația națională. Orice privare de libertate care nu este în conformitate cu legea națională este considerată ilegală, atât în virtutea legilor naționale, cât și în virtutea dreptului internațional².

2.2.13. Avocatul care intervine în apărarea solicitanților de azil aflați în custodie publică trebuie să cunoască faptul că motivul luării în custodie publică pentru a impune returnarea în cazul solicitanților de azil nu poate fi aplicabil atâta timp, cât persoana se află în procedura de azil și nu există o decizie definitivă și irevocabilă pe cererea de azil. Returnarea forțată a unui solicitant de azil constituie o încălcare gravă a principiului nereturnării și a tratatelor internaționale și regionale la care Republica Moldova este parte.

2.2.14. Avocatul va înainta cât mai curând posibil plângere către instanța de judecată pentru eliberarea din custodie publică a solicitantului de azil, invocând articolul 9 alin. (2), articolul

² Ghid privind custodia publică. Linii directoare privind criteriile și standardele aplicabile în legătură cu custodia publică a solicitanților de azil și alternative la custodia publică, <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=51b198514>

11 alin. (1) din Legea privind azilul nr.270/2008, precum și articolul 2 alin. (2) litera a) din Legea privind regimul străinilor nr.200/2010.

2.2.15. După caz, avocatul va invoca jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la articolul 5 din Convenția europeană a drepturilor omului.

2.2.16. Avocatul poate înainta demers pentru eliberarea din custodie publică a solicitantului de azil, în special a persoanei vulnerabile cum ar fi familie cu minori, victimă traficului de ființe umane, victimă a torturii, persoană în etate etc. Demersul se va înainta pe numele directorului Inspectoratului General pentru Migrație.

- **Interviul în procedura de azil**

2.2.17. Dreptul la asistența juridică de calitate trebuie să fie asigurat la orice etapă a procedurii de azil. Reieșind din faptul că în cauzele de azil interviul constituie un mijloc de probă pertinent și admisibil atât la etapa administrativă, cât și la etapa examinării cauzei în fața instanței de judecată, acestui element probator trebuie să i se acorde o deosebită atenție, cu respectarea tuturor garanțiilor procedurale.

2.2.18. Avocatul care asistă la interviu va veghea ca în cadrul acestuia să fie identificate și clarificate toate elementele necesare examinării și clarificării aspectelor cererii de azil – faptelor materiale privind definițiile statutului de refugiat și protecției umanitare.

2.2.19. Prezența avocatului la interviu asigură transparența procesului de examinare a cererii de azil și asigură că toate drepturile solicitanților de azil sunt respectate printr-o procedură de azil echitabilă și eficientă.

2.2.20. În vederea asigurării principiului egalității armelor, pentru a avea posibilitatea eficientă de a reprezenta interesele beneficiarului și a pregăti cazul pentru o eventuală contestare a deciziei negative pe cererea de azil, avocatul trebuie să aibă acces la dosarul beneficiarului (la Direcția azil și integrare).

2.2.21. Înainte de efectuarea interviului în cadrul procedurii de azil, avocatul va explica beneficiarului, într-un limbaj accesibil, despre scopul și rolul interviului în examinarea cererii de azil; noțiunile sau termenii legali utilizați pe parcursul interviului; garanția de a furniza cât mai multe detalii privind temerea și motivele pentru care a fost forțat să plece din țara sa de origine; ce fel de dovezi, documente pot fi prezentate în susținerea declarațiilor.

2.2.22. Avocatul va informa beneficiarul cu privire la responsabilitățile pe care le deține pe parcursul procedurii de azil, inclusiv îl va atenționa cu privire la faptul că prezentarea unor

date false privind circumstanțele pe care se întemeiază cererea de azil poate constitui temei pentru respingerea cererii.

2.2.23. Avocatul va urmări ca pe parcursul interviului consilierul de decizie să-și respecte obligațiile de serviciu, în special dacă:

- a) a stabilit toate faptele materiale care sunt direct legate de elementele definiției refugiatului și a protecției umanitare și a acordat posibilitate beneficiarului să se expună cât mai detaliat pe fiecare element din definiție: temere; agent de persecuție; motive de rasă, religie, naționalitate, grup social sau opinie politică; riscul supunerii unor vătămări grave cum ar fi existența unei condamnări cu moartea, tortură, tratament inuman sau degradante, sau amenințări în cazul situațiilor de conflict armat intern sau internațional;
- b) a notificat probele care au fost prezentate în cadrul interviului și a asigurat ca beneficiarul să se expună asupra documentelor prezentate;
- c) a stabilit dacă beneficiarul de azil face parte din categoria de persoane cu necesități speciale (dacă este minor neînsoțit, persoană cu dezabilitate, victimă a traficului de persoane sau a fost supusă torturii, abuzurilor, traumelor psihologice sau fizice etc) și dacă a urmat, în situațiile date, procedura în cazul persoanelor cu necesități speciale, stabilită la secțiunea a 4-a, articolele 66-73 din Legea privind azilul nr.270/2008, în dependență de cazul vulnerabil identificat;
- d) a asigurat confidențialitatea desfășurării interviului (beneficiarul a fost interviuat în încăpere separată, în prezența interpretului, avocatului sau după caz și a reprezentantului legal; încăperea în care a fost interviuat solicitantul a fost amenajată pentru buna desfășurare a interviului, ținându-se cont și de siguranța încăperii);
- e) a stabilit o atmosferă de încredere pe parcursul desfășurării interviului;
- f) a asigurat ca interviul să se desfășoare în limba aleasă de beneficiar;
- g) a informat beneficiarul asupra faptului că la interviu au dreptul să asiste reprezentanții UNHCR și ai organizațiilor neguvernamentale, cu acordul solicitantului;
- h) a consemnat declarațiile beneficiarului într-o notă de interviu, care trebuie recitită și adusă la cunoștință beneficiarului;
- i) a asigurat înregistrarea audio sau, după caz, audiovideo a interviului.

2.2.24. Avocatul va tine cont de faptul că pe parcursul interviului beneficiarul trebuie să răspundă personal la întrebările care îi sunt adresate de către consilierul de decizie.

2.2.25. Avocatul va interveni cu întrebări, comentarii, remarci după ce consilierul va clarifica toate elementele necesare privind examinarea cererii de azil.

2.2.26. Avocatul va urmări dacă interviul este consemnat în scris într-o notă de interviu, în care trebuie să fie indicate toate întrebările adresate de către consilierul de decizie și

răspunsurile beneficiarului de azil, întrebările, comentariile și remarcile avocatului sau altor participanți la interviu. Nota trebuie să fie semnată de către consilierul de decizie, solicitantul de azil, interpret și avocat. În cazul în care solicitantul refuză să semneze nota de interviu, motivele refuzului trebuie să fie consemnate în dosarul său.

2.2.27. Avocatul va verifica dacă nota de interviu a fost tradusă de către consilierul de decizie sau interpret, în cazul în care acesta a tradus pe parcursul interviului.

2.2.28. Avocatul se va asigura că interviul este înregistrat audio (după caz audiovideo, cu acordul beneficiarului), fiind o garanție adițională că toate faptele materiale ale cererii de azil invocate de beneficiar au fost înregistrate și consemnate la dosar, iar ulterior analizate în vederea acordării protecției internaționale sau acordării accesului la o nouă procedură de azil. Prin intermediul avocatului, beneficiarului are dreptul să ia cunoștință, la solicitare, de înregistrarea audio sau audiovideo a interviului său după comunicarea deciziei privind respingerea cererii de azil.

2.2.29. Avocatul specializat pe cauzele de azil trebuie să cunoască cerințele legale privind analiza cererilor de azil în cadrul procedurilor de azil (ordinară sau rapidă), accesul la o nouă procedură de azil precum și procedura de reunificare a familiei. Cunoașterea acestor aspecte legale va permite avocatului să stabilească o strategie de reprezentare a intereselor beneficiarilor pe cauzele de azil în fața instanței de judecată sau Direcției azil și integrare.

2.2.30. Avocatul va ține cont de faptul că legiuitorul a instituit un set de standarde legale față de procesul de examinare a cererii de azil și anume:

- a) cererea trebuie să fie examinată de către autoritatea competentă – Direcția azil și integrare;
- b) autoritatea competentă trebuie să aibă un rolul activ și să investigheze din oficiu orice împrejurare de fapt și de drept care ar putea conduce la soluționarea cauzei, chiar dacă împrejurarea nu a fost invocată sau menționată expres în cererea de azil;
- c) cererea trebuie să fie examinată în mod individual, obiectiv și imparțial;
- d) să nu fie divulgate autorului persecuției la care a fost supus beneficiarul informațiile cu privire la cererile individuale de azil sau faptul că a fost depusă cererea;
- e) să nu se obțină informații de la autorul presupus al persecuției într-un mod care i-ar putea divulga faptul că beneficiarul a depus cerere și care ar pune în pericol integritatea fizică a beneficiarului și a persoanelor aflate în întreținerea lui, libertatea și siguranța membrilor lui de familie care se află în țara de origine;
- f) cererea trebuie să fie examinată de un personal calificat, care este instruit privind standardele relevante aplicabile în domeniul azilului;

- g) să fie examinate ambele forme de protecție – fiecare element al definiției refugiatului și a protecției umanitare – într-o singură procedură de azil și motivate într-o singură decizie ambele forme de protecție;
- h) să fie luate în considerare informațiile precise și actualizate din surse diferite despre situația generală din țara de origine a beneficiarului, pentru evaluarea situației lui personale;
- i) să existe o implicare activă a beneficiarului în susținerea cererii sale prin furnizarea de informații și depunerea documentelor de care dispune;
- j) să fie determinată credibilitatea beneficiarului;
- k) să fie evaluate probele prezentate de către beneficiar;
- l) să i fie acordat solicitantului beneficiul dubiului, în cazurile stabilite de lege.

2.2.31 Avocatul va ține cont de faptul că sarcina colectării datelor și probelor necesare este pusă în seama Direcției azil și integrare (art. 5 litera *a*) al Legii 270/2008), iar solicitantul de azil, de rând cu alte obligații, este obligat:

- să prezinte toate elementele relevante ale cererii sale de azil: declarații și toate documentele existente, indicând identitatea și cetățenia sa, țările și locurile de reședință anterioare, cererile anterioare de azil, rutele de tranzit, actele de identitate și de călătorie, motivele pentru care solicită azil;
- să spună adevărul și să colaboreze cu consilierul de decizie în stabilirea completă a circumstanțelor pertinente referitoare la cererea sa;
- să depună eforturi pentru a-și susține declarațiile prin orice dovezi care îi stau la dispoziție și să ofere explicații prin care să justifice lipsa dovezilor;
- să ofere în detaliu toate informațiile în legătură cu persoana și cu experiența sa pentru a-i oferi consilierului de decizie posibilitatea de a stabili faptele relevante;
- să colaboreze cu autoritățile pentru soluționarea cererii sale și să răspundă la toate întrebările care îi sunt adresate de autoritățile competente în domeniul azilului.

2.2.32. Avocatul va lua în considerare faptul că autoritatea competentă, în acordarea protecției internaționale, are obligația să stabilească valabilitatea oricărei dovezi și să investigheze din oficiu orice împrejurare de fapt și de drept care ar putea conduce la soluționarea cauzei, chiar dacă împrejurarea nu a fost invocată sau menționată expres în cererea de azil sau în plângere.

2.2.33. Avocatul va sesiza autoritatea competentă în cazul în care beneficiarul pe care îl reprezintă a fost victimă a torturii sau a violenței și va solicita examinarea cererii sale în condițiile și garanțiile prevăzute pentru procedura în cazul persoanelor cu necesități speciale.

- **Procedura în cazul persoanelor cu necesități speciale**

2.2.34. Anumite grupuri de persoane pot fi clasificate ca fiind deosebit de vulnerabile și care necesită o atenție specială. Conform standardelor internaționale, persoane cu nevoi speciale sunt considerate: minorii neînsoțiți, victimele traficului de persoane, persoanele cu dezabilități, victimele torturii și ale altor forme grave de violență.

A. Minori neînsoțiți

2.2.35. Avocatul care acordă asistență juridică pe cauzele de azil va constitui garantul respectării drepturilor și intereselor minorilor și va ține cont de faptul că nici un minor nu va fi returnat în țara în care riscă să fie supus persecuției sau vătămărilor grave. Avocatul va avea în vedere că orice decizie referitoare la un copil trebuie să fie întemeiată pe respectarea drepturilor copilului, astfel cum sunt stabilite în Convenția ONU privind drepturile copilului.

2.2.36. În cazul minorilor neînsoțiți, rolul avocatului este de a supraveghea dacă autoritatea responsabilă pentru protecția drepturilor copilului și autoritatea responsabilă pentru examinarea cererilor de azil își exercită obligațiunile sale conform legislației naționale și asigură protecția și asistența corespunzătoare pentru a se putea bucura de toate drepturile recunoscute de Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Convenția privind statutul refugiaților și de celelalte instrumente internaționale privind drepturile omului la care Republica Moldova este parte.

2.2.37. Avocatul va ține cont de faptul că principiul "interesului superior al copilului" are o importanță fundamentală, iar autoritățile publice trebuie să țină cont în primul rând de acesta atunci când iau decizii și măsuri ce vizează copiii.

2.2.38. În procesul de acordare a asistenței juridice unui minorilor neînsoțit, avocatul va verifica dacă pe parcursul procedurii de azil minorului neînsoțit i-au fost asigurate următoarele garanții procedurale:

- a) desemnarea unui reprezentant legal, care să asiste la toate acțiunile înaintate către Direcția azil și integrare: primirea și completarea cererii de azil; explicarea drepturilor și garanțiilor procedurale generale și speciale pentru minori; respectarea interesului superior al copilului, etc;
- b) efectuarea expertizei medico-legale pentru determinarea vârstei doar în cazul în care există dubii serioase privind vârsta minorului neînsoțit, și aceasta nu poate fi probată prin alte mijloace;
- c) informarea minorului neînsoțit și reprezentantul legal, într-o limba pe care în mod rezonabil o cunosc, despre posibilitatea efectuării unei expertize medico-legale pentru determinarea vârstei și existența acordului scris al minorului și reprezentantului legal pentru efectuarea expertizei medico-legale;

- d) suspendarea procedurii de azil pe perioada efectuării expertizei medico-legale de evaluare a vârstei și asigurarea faptului că minorul va beneficia de drepturile acordate solicitanților de azil;
- e) interviuarea minorului în prezența reprezentantului legal, de către un consilier de decizie cu pregătire specială;
- f) pregătirea minorului în vederea susținerii interviului (explicarea modalității în care se va desfășura interviul și ce fel de întrebări vor fi puse pe parcursul interviului; scopul și posibilele consecințe ale interviului);
- g) luarea în considerare, de către consilierul de decizie, a gradului de maturitate și de inteligență al minorului și adaptarea întrebărilor în dependență de perceperea minorului.

2.2.39. Avocatul va avea în vedere că respectarea interesului superior al copilului impune explorarea altor opțiuni de plasament decât custodia publică pentru minorii neînsoțiți.

B. Victimele torturii sau ale violenței

2.2.40. Victimele torturii, violului sau altor forme grave de violență psihică, fizică sau sexuală formează un grup de persoane vulnerabile pentru care sunt prevăzute garanții specifice în legătură cu tratamentul lor. În conformitate cu dispozițiile Convenției europene a drepturilor omului, CEDO a stabilit că victimele violenței domestice se pot încadra în grupul „persoanelor vulnerabile”³.

2.2.41. Rolul avocatului este de a sesiza factorii de decizie privind faptul că beneficiarul pe care îl reprezintă este victimă a torturii sau a oricărei forme de violență.

2.2.42. Modul de interviuare și evaluare a declarațiilor beneficiarului, victimă a torturii sau a violenței, trebuie să fie realizat în conformitate cu standardele și criteriile pentru persoane cu necesități speciale.

C. Persoanele cu dezabilități

2.2.43. Atunci când solicită azil, persoanele care suferă de o deficiență fizică, mentală, intelectuală sau senzorială pot întâmpina bariere specifice în accesarea protecției și asistenței și pot necesita asistență suplimentară care nu întotdeauna le este oferită de către autoritățile competente.

³ CEDO, Opuz/Turcia, nr.33401/02, 9 iunie 2009.

2.2.44. În procesul de acordare a asistenței juridice unui beneficiar cu dezabilități, avocatul va avea în vedere că standardele internaționale privind persoanele cu dezabilități sunt stabilite în Convenția privind drepturile persoanelor cu dezabilități. Articolul 5 din Convenție stipulează principiile egalității, și nediscriminării, iar articolul 18 prevede că "statele părți recunosc drepturile persoanelor cu dizabilități la liberă circulație, la libertatea de a-și alege reședința și cetățenia, în condiții de egalitate cu celelalte persoane".

2.2.45. Modul de intervievare și evaluare a declarațiilor beneficiarului, persoană cu tulburări psihice, trebuie să fie realizat în conformitate cu standardele și criteriile pentru persoane cu necesități speciale.

2.3. Asistența juridică a beneficiarilor în cauzele de azil la etapa judiciară

2.3.1. Persoanele trebuie să aibă acces la o cale de atac practică și eficientă împotriva refuzului azilului, a permisului de ședere sau pentru alte plângeri care invocă o încălcare a drepturilor omului. În acest context, este unanim recunoscută necesitatea respectării garanțiilor procedurale pentru a asigura examinarea cu eficacitate și rapiditate a cazurilor individuale.

2.3.2. În conformitate cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului, articolul 6 garantează dreptul la un proces echitabil în instanță, dar această dispoziție a fost considerată inaplicabilă în cauzele privind azilul deoarece procedurile nu se referă la stabilirea unui drept sau a unei obligații cu caracter civil sau a unei acuzații penale⁴. În aceste cauze se aplică articolul 13 care prevede dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei autorități naționale.

2.3.3. Procedura examinării în instanța de judecată a deciziilor Direcției azil și integrare pe cauzele de azil, se face în contenciosul administrativ fără respectarea vreunei proceduri prealabile. Conform articolului 39 din Codul administrativ, orice persoană care revendică un drept vătămat de o autoritate publică sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanței de judecată competente.

2.3.4. Pregătirea pentru examinarea cauzei în judecată se va axa, în principal, pe pregătirea apărării și pe pregătirea beneficiarului pentru participarea efectivă în cadrul ședinței de judecată.

2.3.5. Avocatul va identifica drepturile beneficiarului care au fost încălcate și va asista beneficiarul în contestarea actului administrativ.

⁴ CEDO, Maaouia/Franța, nr. 39652/98, 5 octombrie 2000

2.3.6. Pentru contestarea actului administrativ, avocatul trebuie să cunoască **garanțiile procedurale de azil și cerințele legale privind analiza cererilor de azil** la etapa administrativă. Aceste aspecte vor ajuta avocatul să construiască o strategie de apărare prin indicarea cerințelor legale care nu au fost respectate la etapa administrativă de examinare a cererii de azil.

2.3.7. La etapa inițială de pregătire a cauzei, avocatul va verifica dacă următoarele garanții procedurale au fost asigurate beneficiarului la etapa administrativă:

- a) dacă a beneficiat de asistența juridică la orice etapă a procedurii de azil;
- b) dacă a fost asigurat gratuit cu interpret (traducător) la orice etapă a procedurii de azil;
- c) dacă a fost respectat principiul confidențialității, în special cu referire la țara de origine a solicitantului de azil;
- d) dacă a fost informat în scris, într-o limbă pe care o înțelege sau pe care se presupune în mod rezonabil că o înțelege, în momentul depunerii cererii, despre drepturile și obligațiile pe care le are pe parcursul procedurii de azil;
- e) a fost protejate datele personale și orice alte detalii în legătură cu cererea sa;
- f) a fost informat despre posibilitatea contactării reprezentanților UNHCR;
- g) a fost informat despre posibilitatea de a fi consiliat și asistat de un reprezentant al organizației neguvernamentale în orice etapă a procedurii de azil;
- h) a avut posibilitatea reală de a contesta orice act administrativ emis de către autoritățile implicate în primirea cererilor sale de azil;
- i) a primit asistență medicală primară și de urgență, în caz de necesitate;
- j) nu a fost sancționat pentru trecere ilegală sau ședere ilegală în țară.

2.3.8. În pregătirea strategiei de apărare pe cazul de azil, avocatul va verifica dacă au fost respectate următoarele **cerințe legale, procedurale și de competență** privind examinarea cererii de azil a beneficiarului:

- a) cererea a fost examinată de către autoritatea competentă – Direcția azil și integrare;
- b) autoritatea guvernamentală a avut un rol activ și a investigat din oficiu orice împrejurare de fapt și de drept care a putut conduce la soluționarea cauzei, chiar dacă împrejurarea nu a fost invocată sau menționată expres de către beneficiar în cererea de azil;
- c) cererea a fost examinată în mod individual, obiectiv și imparțial: fiecare element a fost analizat în dependență de declarațiile personale ale beneficiarului; declarațiile beneficiarului nu au fost interpretate și factorul de decizie nu a fost influențat din exterior (alte entități sau instituții publice din Republica Moldova, sau autoritățile din țara de origine a beneficiarului);
- d) informațiile cu privire la cererea individuală de azil nu i-au fost divulgate autorului persecuției la care a fost supus beneficiarul;

- e) informațiile de la autorul presupus al persecuției au fost obținute într-un mod care nu i-ar putea divulga faptul că beneficiarul a depus cerere de azil, ceea ce poate pune în pericol integritatea fizică a beneficiarului (sau libertatea și siguranța membrilor lui de familie care se află în țara de origine).

2.3.9. Avocatul va verifica dacă autoritatea competentă a examinat cerințele privind definițiile refugiatului și protecției umanitare, în special dacă:

- a) au fost examinate ambele forme de protecție – fiecare element al definiției refugiatului și a protecției umanitare – într-o singură procedură de azil și motivate într-o singură decizie;
- b) au fost luate în considerare informațiile precise și actualizate din surse diferite despre situația generală din țara de origine a beneficiarului, pentru evaluarea situației lui personale;
- c) au fost evaluate dovezile prezentate de către beneficiar;
- d) a fost acordat beneficiul dubiului în cazurile stabilite de lege.

2.3.10. La pregătirea cererii de chemare în judecată, avocatul va identifica motivele respingerii cererii de azil. Avocatul se va baza pe faptele materiale ale cererii de azil și va indica:

- a) temerea bine-întemeiată de persecuție sau riscul real ca beneficiarul să fie supus unor vătămări grave;
- b) temerea de persecuție trebuie să fie legată de unul din criteriile protejate din definiția refugiatului – rasă, religie, naționalitate, opinie politică sau apartenență la un grup social;
- c) lipsa protecției țării de origine/sau nu dispune de protecția țării de origine.

2.3.11. Este important ca avocatul să facă cunoștință cu dosarul solicitantului și nota de interviu, care se află în dosar, la Direcția azil și integrare. Acest fapt îl va ajuta să argumenteze cauza de azil.

2.3.12. Avocatul va explica beneficiarului, care sunt dovezile ce pot susține cererea sa de azil în fața instanței de judecată, după cum urmează:

- a) interviul personal – nota de interviu;
- b) declarații scrise – cereri, explicații etc;
- c) documente prezentate de beneficiar (de exemplu: acte de stare civilă, carnet de membru privind apartenența la un partid politic, ordonanțe de arest, hotărâri ale instanțelor de judecată etc.).
- d) informații din țara de origine – rapoarte oferite de către UNHCR, rapoarte ale Organizației Națiunilor Unite referitoare la drepturile omului, rapoarte pe țări de origine etc.

- e) concluziile experților – rapoarte medicale și psihologice;
- f) declarații ale altor persoane (membri de familie, membri ai comunității religioase, politice etc.).

2.3.13. În procesul de analiză a informațiilor din țara de origine, avocatul va ține cont de următoarele principii și criterii:

- a) relevanța și actualitatea surselor - să fie relevante cauzei de azil și să fie actuale;
- b) siguranța și echilibrul surselor – să fie consultate mai multe surse și diferite tipuri de surse (ex. Națiunile Unite; guvern, ONG-uri pentru drepturile omului, mass media) pentru a ajunge la cea mai completă și echilibrată imagine a situației din țara respectivă;
- c) transparența și identificarea surselor - să fie indicată denumirea raportului, sursa de unde a fost găsit. Astfel de referiri vor fi făcute și în cererea de chemare în judecată;
- d) obiectivitatea și imparțialitatea cercetării – informația din țara de origine poate fi sigură și exactă dacă cercetarea este efectuată într-un mod imparțial - cu privire la cel care o solicită, și neutră - cu privire la rezultatul cercetării. Se recomandă colectarea cât mai multor informații din cât mai multe surse;
- e) egalitatea tuturor părților în accesarea informațiilor (egalitatea armelor) – informația trebuie să fie disponibilă în mod egal tuturor părților implicate în procedura de azil;
- f) protecția datelor personale ale solicitantului de azil - informațiile cu caracter personal nu trebuie transmise terțelor persoane în afara cazului când există consimțământul explicit și clar al beneficiarului. Informațiile cu caracter personal nu trebuie niciodată dezvăluite presupusului persecutor.

2.3.14. Până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ, avocatul va identifica corect instanța competentă pentru soluționarea cauzei de azil conform normelor de competență teritorială.

2.3.15. Cererea de chemare în judecată este un prim mijloc procesual pentru care poate opta orice persoană în vederea apărării în justiție a dreptului încălcat. În procesul de perfectare a cererii de chemare în judecată, avocatul va ține cont de condițiile de formă și conținut prevăzute în articolele 211 și 212 din Codul administrativ și va respecta următoarele cerințe:

- a) va indica corect instanța la care este depusă cererea;
- b) va indica numele reclamantului, domiciliul, precum și numele sau denumirea pârâtului, domiciliul ori sediul lui;
- c) va indica pretențiile reclamantului, circumstanțele de fapt și de drept pe care este întemeiată pretenția;
- d) va enumera probele pe carpot fi prezentate;
- e) va înainta solicitările reclamantului: anularea actului administrativ emis de autoritate și remedierea dreptului încălcat (de exemplu: anularea deciziei de respingere a cererii

de azil emisă de către Direcția azil și integrare a Inspectoratului General pentru Migrație și obligarea Direcției azil și integrarea să recunoască statutul de refugiat);

- f) va indica motivele cererii de chemare în judecată: reieșind din individualitatea cazurilor de azil, în motivarea cererii se va face trimitere la garanțiile procedurale nerespectate și acele cerințe legale privind examinarea cererii de azil, care nu se regăsesc în actul administrativ;

2.3.16. Avocatul va specifica în cererea de chemare în judecată și anexa la aceasta, înscrisurile de care dispune reclamantul la momentul sesizării instanței de judecată și prin care se probează/demonstrează circumstanțele invocate și pretențiile adresate pârâtului.

2.3.17. Avocatul va consulta proiectul cererii de chemare în judecată cu beneficiarul și îi va explica într-un limbaj accesibil circumstanțele de fapt și de drept invocate.

2.3.18. Avocatul va anexa la cererea de chemare în judecată mandatul ce confirmă împuternicirile avocatului care va fi semnat de client.

2.3.19. În situația în care instanța a emis, în temeiul articolului 213 din Codul administrativ, o încheiere de a nu da curs cererii, stabilind un termen pentru înlăturarea neajunsurilor, avocatul va înlătura neajunsurile specificate de instanță în termenul indicat în încheiere și va comunica beneficiarului despre acțiunile întreprinse.

2.3.20. Avocatul va ține cont de faptul că de calitatea pregătirii cauzei depinde rezultatul final al dezbaterilor judiciare, inclusiv posibilitatea obținerii unui remediu efectiv pentru beneficiar și posibilitatea adoptării unei hotărâri legale și întemeiate.

2.3.21. Pentru a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, legea oferă părților posibilități egale, suficiente și adecvate de alegere și utilizare a tuturor modalităților și mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției asupra circumstanțelor de fapt și drept.

2.3.22. Activitatea avocatului în cadrul pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare va fi îndreptată spre realizarea sarcinii de prezentare a probelor necesare, iar în cazul în care beneficiarul este în imposibilitate să prezinte probe - să ofere explicații justificatoare în cazul în care nu deține dovezi privind cererea sa.

2.3.23. Conform articolului 218 din Codul administrativ, examinarea și soluționarea acțiunii în contencios administrativ are loc în ședință publică, iar în cazuri de excepție stabilite de lege – în ședință închisă.

2.3.24. Reieșind din principiul confidențialității, avocatul va veghea ca instanța de judecată să asigure respectarea acestei garanții, ținând cont de faptul că potrivit articolului 13 din Legea

privind azilul nr. 270/2008, datele și informațiile referitoare la cererea de azil sunt confidențiale; obligația privind respectarea confidențialității revine tuturor autorităților și organizațiilor care desfășoară activități în domeniul azilului, terților care sunt implicați în procedura de azil sau care intră accidental în posesia unor astfel de date.

2.3.25. Avocatul va ține cont de principiul contradictorialității dezbaterilor judiciare și va reacționa la orice încălcare a acestui principiu din partea instanței de judecată.

2.3.26. La etapa dezbaterilor judiciare se recomandă ca avocatul să pregătească o listă de întrebări ce urmează a fi adresate părâtului și intervenienților (după caz).

2.3.27. Se recomandă ca avocatul să pregătească în scris susținerile orale și să le prezinte instanței. Avocatul este obligat să adopte în cadrul pledoariei o poziție în privința soluției cazului și să se axeze pe consecințele trimiterii beneficiarului în țara de origine - riscului la care poate fi supus.

2.3.28. Avocatul va organiza apărarea și pledoaria astfel, încât să abordeze interesele beneficiarului, să descrie temerile și actele de persecuție sau vătămări grave la care a fost supus beneficiarul precum și riscurile la care poate fi supus la întoarcere în țara de origine din perspectiva acestuia.

2.3.29. Se recomandă ca avocatul să-și structureze pledoaria pentru o perioadă de timp rezonabilă. În acest scop, avocatul își va pregăti pledoaria din timp, o va structura logic și coerent, recomandabil de a începe și a finisa pledoaria cu cele mai importante aspecte ce urmează a fi reținute de instanță. Nu se recomandă includerea detaliilor irelevante pentru poziția apărării, precum și repetarea detaliată a faptelor, dacă acestea nu se dispută. În timpul prezentării pledoariei, avocatul va ține cont de regulile retorice, va putea utiliza imagini și alte mijloace pentru a fi mai convingător și a capta atenția instanței de judecată.

2.3.30. După pronunțarea hotărârii, avocatul va comunica și va explica beneficiarului, într-un limbaj adaptat nivelului său de înțelegere, despre măsurile care pot fi luate în continuare. Avocatul trebuie să explice nu numai natura juridică și posibilitatea unui apel/recurs, dar și consecințele legale și nejuridice (de exemplu, timpul necesar, prezența la ședința suplimentare etc.) ale acestuia.

2.3.31. Dacă beneficiarul, în urma consultărilor pe care le-a avut cu avocatul, dorește să declare apel, avocatul va întocmi cererea în interesul acestuia.

2.3.32. Avocatul va anunța beneficiarul despre momentul în care obligațiile sale față de el încetează și eventualele contacte pe care beneficiarul și avocatul ar putea să le aibă pe acest caz.

2.3.33. În calitate de ultimă acțiune, avocatul va solicita beneficiarului să ofere opiniile lui în privința serviciilor prestate. Avocatul ar putea să aibă un formular de evaluare care ar putea fi completat și trimis prin poștă pentru a fi asigurat anonimatul.

Capitolul 3. ASISTENȚA JURIDICĂ A BENEFICIARILOR ÎN CADRUL ANULĂRII/ ÎNCETĂRII UNEI FORME DE PROTECȚIE

3.1 Recomandări privind acordarea asistenței juridice pe cauzele de încetare și anulare a unei forme de protecție

3.1.1. Avocatul care intervine în apărarea beneficiarilor pe cauzele de încetare sau anulare a protecției internaționale va verifica dacă autoritatea competentă a respectat procedura și garanțiile procedurale în examinarea cauzelor de azil conform prevederilor Legii privind azilul nr.270/2008, în special:

- a) dacă procedura de încetare sau anulare a fost inițiată prin emiterea unei dispoziții de către șeful Direcției azil și integrare;
- b) dacă beneficiarul a fost informat cu privire la reexaminarea dosarului său;
- c) dacă beneficiarul a fost informat cu privire la dreptul de a beneficia de asistență juridică, de a i se asigura gratuit interpret, de a fi informat despre posibilitatea contactării reprezentanților UNHCR, de a fi consiliat și asistat de un reprezentant al organizațiilor neguvernamentale.

3.1.2. Avocatul va verifica dacă beneficiarul a fost informat, în scris, într-o limbă pe care o înțelege sau pe care se presupune în mod rezonabil că o înțelege, despre drepturile și obligațiile pe care le are pe parcursul procedurii de anulare sau încetare a protecției umanitare.

3.1.3. Pe parcursul procedurii de încetare sau anulare a protecției internaționale, avocatul împreună cu beneficiarul, se vor asigura că le-au fost aduse la cunoștință circumstanțele care au stat la baza inițierii procedurii de încetare sau anulare a formei de protecție.

3.1.4. Avocatul va verifica dacă autoritatea competentă a efectuat un interviu cu beneficiarul în conformitate cu prevederile articolului 55 din Legea privind azilul nr.270/2008, în special dacă:

- a) beneficiarul a înțeles scopul interviului;
- b) beneficiarul a fost informat cu privire la dreptul de a fi asistat de către avocat;

- c) beneficiarului i-au fost explicate circumstanțele care au stat la baza inițierii anulării sau încetării protecției internaționale;
- d) beneficiarului i-a fost oferită posibilitatea de a depune explicații, mărturii, alte înscrisuri cu referire la acele circumstanțe care au stat la baza inițierii încetării sau anulării protecției internaționale;
- e) beneficiarului i-au fost aduse la cunoștință probele care au stat la baza inițierea procedurii de anulare sau încetare a protecției internaționale.

3.1.5. Avocatul va verifica probele care au stat la baza încetării sau anulării protecției internaționale a beneficiarului și va ține cont de faptul că acestea trebuie să fie prezentate de către autoritatea competentă și nu trebuie să se bazeze pe simple presupuneri sau dubii ci pe fapte probatorii.

3.1.6. Avocatul va verifica dacă autoritatea competentă a asigurat beneficiarului posibilitatea de a prezenta documente și dovezi pentru a combate orice acuzație adusă în vederea anulării sau încetării protecției internaționale.

3.1.7. Avocatul va urmări ca autoritățile să verifice faptul că nu există alte circumstanțe care ar justifica temerea beneficiarului de a fi persecutat sau supus unor vătămări grave.

3.1.8. Avocatul care reprezintă interesele beneficiarului căruia i s-au aplicat clauzele de excludere sau a fost anulat statutul de refugiat ori beneficiar de protecție umanitară, în cadrul instanței de judecată poate face demersurile necesare pentru a atrage în proces Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

3.1.9. În cazul actului administrativ cu referire la anularea sau încetarea protecției internaționale, avocatul va verifica dacă decizia cuprinde elementele în fapt și în drept.